DOI: 10.32844/2222-5374-2020-103-1.23

УДК: 342.9

Люх В. В.,

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Стаття присвячена дослідженню адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансової безпеки держави, в контексті якого автор дає відповідь на три питання: 1) "Що розуміти під категорією "адміністративно-правовий статус?"; 2) "Які саме правоохоронні органи безпосередньо задіяні у забезпеченні фінансової безпеки держави?"; 3) "Яку компетенцію ці правоохоронні органи у сфері забезпечення фінансової безпеки мають і яку відповідальність несуть?". Визначивши зміст таких категорій як "статус", "правовий статус", "адміністративно-правовий статус", автором пропонується під адміністративно-правовим статусом правоохоронного органу як суб'єкта забезпечення фінансової безпеки розуміти закріплене нормами адміністративного права положення правоохоронного органу, яке характеризується його компетенцією, повноваженнями та відповідальністю у сфері фінансової безпеки держави. Проаналізовано дефініції поняття "правоохоронні органи", констатовано відсутність єдиного бачення змісту їх діяльності як на законодавчому, так і на доктринальному рівні, сформульовано їх ознаки. Визначено, що до правоохоронних органів, які є суб'єктами забезпечення фінансової безпеки держави, можна віднести лише Національну поліцію України, Службу безпеки України, податкову міліцію Державної фіскальної служби України та Національне антикорупційне бюро України, прокуратуру, Державне бюро розслідувань та Державну аудиторську службу України. Крізь призму їх завдань і функцій як категорій, які стисло та змістовно виражають їх компетенцію та повноваження, визначені основні особливості їх адміністративно-правового статусу. Зроблений висновок, що спеціалізованим законодавством України на рівні законів та підзаконних нормативно-правових актів закріплено елементи адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансової безпеки держави, але сукупно їх адміністративно-правовий статус врегульований дещо фрагментарно, що вимагає удосконалення законодавства України у досліджуваній сфері та є додатковим аргументом створення єдиного правоохоронного органу - Бюро економічної безпеки України.

Ключові слова: правовий статус, адміністративно-правовий статус, правоохоронні органи, фінансова безпека держави, завдання, функції, компетенція, повноваження, удосконалення.

Актуальність теми. Однією із суттєвих проблем сучасної України, що ускладнює її розвиток та інтеграцію до Європейського Союзу, є стан фінан-

сової системи держави, забезпеченням якої опікується низка державних органів, серед яких правоохоронним органам відведено особливу роль у зв'язку з високим рівнем тінізації економіки держави, яка, за експертними оцінками, складає 46 % від обсягу ВВП, що в грошовому еквіваленті становить понад 1 трлн. грн. на рік [1].

В умовах пошуку оптимальної моделі адміністративно-правового механізму забезпечення фінансової безпеки держави вкрай актуальним є аналіз адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України, який, хоч і був предметом дослідження таких науковців як: Л. І. Абалкін, О. М. Бандурка, В. Т. Білоус, Ю. В. Гаруст, З. В. Гбур, А. М. Куліш, О. Є. Користін, А. В. Мазур, В. І. Мельник, О. М. Музичук, С. І. Лекарь, О. І. Нікітенко, О. М. Рєзнік, В. М. Шаповала, Ю. С. Шемшученко та ін., але на законодавчому рівні на сьогоднішній день врегульований недостатньо, а його структурний склад є предметом наукової дискусії.

Дослідження питання адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансової безпеки держави передбачає вирішення трьох питань: 1) "Що розуміти під категорією "адміністративно-правовий статус?"; 2) "Які саме правоохоронні органи безпосередньо задіяні у забезпеченні фінансової безпеки держави?"; 3) "Яку компетенцію ці правоохоронні органи у сфері забезпечення фінансової безпеки мають і яку відповідальність несуть?". Спробуємо дати відповідь на ці питання.

Термін "статус" (лат. «status» - становище, стан у будь-якій ієрархії, структурі, системі) використовувався ще у давньому Римі як категорія, що відображає окремі аспекти правового становища, наприклад, «status liberates» - стан свободи. У сучасних словниках поняття статусу має такі тлумачення:

- а) положення, стан;
- б) у соціальному контексті: соціальна роль кого-, чого-небудь; становище індивіда або групи осіб щодо інших індивідів або груп в соціальній системі;
- в) у юридичному контексті: правове становище громадян, громадських і державних організацій, міжнародних організацій; сукупність прав і обов'язків фізичних та (або) юридичних осіб [2, с. 545].

У загальному вигляді правовий статус є специфічною якісною характеристикою (властивістю), яка визначає положення (становище) суб'єкта у тій чи іншій системі суспільних відносин (економічних, соціальних, політичних, міжнародних тощо) через правове (юридичне) встановлення його прав та обов'язків [3, с. 525]. При цьому, за слушним зауваженням А. В. Панчишина, правовий статус є багатоаспектною, універсальною, комплексною категорією, що має чітку стабільну структуру та встановлює характер і принципи взаємодії суб'єктів суспільних відносин між собою, а також шляхом визначення прав, обов'язків та гарантій їх реалізації, визначає місце суб'єкта в системі правовідносин [4, с. 95]. Ознаками правового статусу є: 1) універсальний характер (правовий статус поширюється на всіх суб'єктів); 2) відображає індивідуальні особливості суб'єкта, його становище у системі суспільних відносин; 3) забезпечує системність прав, свобод та обов'язків; 4) основа правового статусу (права

та обов'язки) не може реалізуватись без відповідальності; 5) взаємозалежність елементів правового статусу; 6) відносна стабільність правового статусу [5, с. 366].

Більш менш усталеним на доктринальному рівні є визначення поняття "адміністративно-правовий статус", під яким розуміється певний комплекс прав та обов'язків, які закріплені законодавством за конкретним суб'єктом адміністративного права [6; 7; 8; 9].

Так, наприклад, автори Словника термінів з адміністративного права визначають адміністративно-правовий статус як закріплене нормами адміністративного права положення суб'єкта, яке характеризується суб'єктивними правами, юридичними обов'язками та відповідальністю суб'єкта у сфері публічного адміністрування, а його знаками є: 1) урегульованість адміністративно-правовими нормами; 2) структурність (права, обов'язки, відповідальність); 3) визначення меж діяльності суб'єкта щодо інших осіб; 4) визначення сфери його реалізації у межах наступних блоків правовідносин: публічного управління, відносин адміністративних послуг, відносин відповідальності публічної адміністрації за неправомірні дії або бездіяльність, відносин відповідальності суб'єктів суспільства (індивідуальних і колективних) за порушення встановленого публічною адміністрацією порядку і правил [10, с. 405].

Деякі науковці розширюють зміст аналізованого поняття, доповнюючи його додатковими складовими. Так, крім прав, обов'язків і відповідальності до елементів адміністративно-правового статусу В. М. Манохін включає завдання та основні функції, правові форми діяльності та порядок взаємовідносин по посаді [11, с. 97-99]; В. В. Молдован та В. Ф. Мелашенко - форму і методи діяльності державного органу, форму актів, правові підстави їх виникнення та тривалість функціонування [12, с. 227], М. Г. Шульга - цілі, компетенцію [13, с. 11-21]; О. М. Костюков - гарантії реалізації повноважень [14, с. 12-16], О. М. Музичук - мету утворення та діяльності, завдання, функції, відповідальність, особливості організаційно-структурної будови та взаємовідносин [15, с. 319], О. А. Гусар - компетенцію порядку утворення і набрання юридичних ознак, назву, місце розміщення, структуру, цілі функціонування [16, с. 116], а О. В. Запотоцька - мету створення, цілі діяльності, завдання, функції [17, с. 169].

Визначаючи адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, В. К. Колпаків пропонує під цим поняттям розуміти послідовне та встановлене правове становище, що визначає конкретні особливості адміністративної діяльності правоохоронних органів як невід'ємного елементу системи державного управління, що встановлюється в законодавчих нормативно-правових актах, у сфері адміністративної діяльності правоохоронних органів [18, с. 138]. В. А. Юсупов під структурою адміністративно-правового статусу правоохоронних органів пропонує розуміти чітко впорядковану та закріплену сукупність взаємопов'язаних частин, які визначають правове становище компетентного правоохоронного органу, цільове призначення якого полягає у здійсненні державно-владної діяльності шляхом реалізації правового статусу, завдань, функцій, мети, які відповідно до чинних нормативно-правових актів входять до компетенції кожного окремого правоохоронного органу та пов'язані із правовідноси-

нами, що виникають з приводу реалізації адміністративно-правового статусу правоохоронних органів в Україні [19, с. 138].

Деякі адміністративісти об'єднують елементи правового статусу у певні групи (блоки): 1) цільовий, який визначає норми про цілі, завдання і функції та принципи діяльності; 2) організаційно-структурний, який складається з правових приписів, що регламентують порядок утворення, реорганізації, ліквідації органу, його структуру, лінійну і функціональну підпорядкованість; 3) компетенція як сукупність владних повноважень і підвідомчості [20, с. 85; 21, с. 34].

Розвиваючи групування елементів правового статусу за блоками, І. О. Васильєв та Т. П. Мінка визначають, що: 1) цільовий блок як складова адміністративно-правового статусу правоохоронного органу містить мету діяльності правоохоронного органу; 2) організаційний блок охоплює такі елементи, як: структура, схема організаційного підпорядкування структурних одиниць, схема розподілу завдань, функцій кожного структурного підрозділу, тобто порядок формування системи і структури, процедури діяльності структурних підрозділів, форми й методи діяльності; 3) компетенційний блок відповідно складають завдання, функції, права та обов'язки, відповідальність [22, с. 10]. Натомість О. О. Бригінець до цільового блоку включає принципи, цілі, завдання та функції державного органу; до організаційного – порядок створення, реорганізації, ліквідації, процедури діяльності, право на офіційні символи, лінійну і функціональну підпорядкованість; до компетенційного – сукупність владних повноважень, їх підвідомчості, правове закріплення об'єктів, предметів, справ, на які поширюються їх владні повноваження [23, с. 69-70].

О. М. Резнік пропонує у структурі адміністративно-правового статусу правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення фінансово-економічної безпеки держави виділяти такі елементи як: 1) мета, завдання та функції правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України; 2) компетенція і повноваження правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України; 3) організаційно-штатна структура правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України; 4) юридичні гарантії та юридична відповідальність правоохоронних органів, що забезпечують фінансово-економічну безпеку України [24, с. 138]. При цьому науковець акцентує, що компетенція становить сферу діяльності певного правоохоронного органу, тоді як повноваження – сукупність прав і обов'язків правоохоронного органу, наданих йому законодавством для виконання покладених на нього функцій у межах компетенції. Зокрема, правоохоронні органи як суб'єкти забезпечення фінансово-економічної безпеки держави наділені компетенцією у сфері захисту фінансових та економічних інтересів держави від протиправних посягань, відповідно, для того щоб правоохоронні органи могли дійсно захищати фінансово-економічну безпеку держави, їм законодавством надано ряд повноважень, серед яких можна виділити право на здійснення досудового розслідування, право вимагати припинення протиправних дій від суб'єктів, які їх скоюють тощо [24, с. 141].

З урахуванням вищевикладеного, пропонуємо під адміністративно-правовим статусом правоохоронного органу як суб'єкта забезпечення

фінансової безпеки розуміти закріплене нормами адміністративного права положення правоохоронного органу, яке характеризується його компетенцією, повноваженнями та відповідальністю у сфері фінансової безпеки держави.

Відповідаючи на питання: “Які саме правоохоронні органи безпосередньо задіяні у забезпеченні фінансової безпеки держави?”, передусім необхідно визначитися із терміном “правоохоронні органи”, оскільки, попри часте його використання в наукових і фахових колах та непоодинокі згадування у вітчизняних нормативно-правових актах, в Україні досі не сформувалася єдине бачення щодо змісту діяльності останніх як на науковому, так і на законодавчому рівнях [25, с. 13].

Правоохоронні органи у вітчизняній правовій доктрині визначаються як: існуючі у суспільстві та державі установи і організації, що здійснюють правозастосовчу і правоохоронну функції, основне завдання яких – забезпечувати законність, захищати права та законні інтереси громадян, юридичних осіб, боротися із злочинністю, іншими правопорушеннями (А. М. Детюк) [26, с. 34-35]; функціонуючі в суспільстві і державі установи й організації, основними завданнями діяльності яких є забезпечення законності, боротьба зі злочинністю та іншими правопорушеннями (О. М. Бандурка) [27]; спеціально уповноважені державні органи, які забезпечують додержання та реалізацію прав і свобод громадян, законності та правопорядку із додержанням встановлених законом правил та процедур відповідно до своєї компетенції (А. М. Куліш) [28, с. 92]; органи, уповноважені державою на застосування заходів державного примусу, рішення яких мають правозастосовний характер і діяльність яких полягає у впливі на загрози праву як реальні, так і потенційні та має державно-владний, юрисдикційний, підзаконний та регламентований характер (О. В. Тюріна) [29, с. 20]; спеціально уповноважені державні органи, що наділяються державно-владними повноваженнями з метою професійного здійснення на підставі та відповідно до законодавства, а у випадках, встановлених законом, – у відповідній процесуальній формі, із застосуванням правових засобів, діяльність, спрямовану на охорону прав та свобод людини і громадянина, законності та правопорядку, усіх врегульованих правом суспільних відносин (А. М. Кучук) [30, с. 17-18]; державні органи, що Конституцією та законами України наділені певним обсягом прав і обов’язків щодо здійснення захисту прав та законних інтересів громадян, юридичних осіб, суспільства і держави шляхом вчинення специфічних дій примусового характеру, які проводяться в певній процесуальній формі (С. В. Россоха) [31, с. 13]; органи, які поряд із другорядними (допоміжними) виконують або кілька головних правоохоронних функцій, які є визначальними в їх діяльності (профілактичну, захисну, ресоціалізаційну, оперативно-розшукову функції, функції розслідування злочинів, судового розгляду справ, розгляду справ про адміністративні правопорушення, розгляду справ про фінансові та адміністративно-господарські правопорушення, виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів дізнання і досудового слідства та прокурорів) (Т. О. Пікуля) [32, с. 79]; державні органи, які наділені, відповідно до чинного законодавства, владними повноваженнями та здійснюють у межах своєї компетенції правоохоронну діяльність (Ю. В. Гаруст, В. І. Мель-

ник) [25, с. 14]; державні органи, виконання якими однієї чи кількох головних правоохоронних функцій є основним у його діяльності, що характеризується окремим матеріально-технічним забезпеченням співробітників, до якого чинним законодавством висуваються спеціальні вимоги, а його співробітники з метою ефективного виконання своїх обов'язків законами і підзаконними нормативними актами наділяються специфічними правами та обов'язками (Д. І. Бородін) [33, с. 47].

Ознаками правоохоронних органів є такі: 1) виконують одну або кілька з таких функцій, як: запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням, їх припинення та розкриття, розшук осіб, які їх вчинили; охорона особливо важливих державних об'єктів та окремих посадових осіб, передбачених законодавством; оперативно-розшукова та розвідувальна діяльність; охорона громадського порядку і громадської безпеки; виконання кримінальних покарань; контроль за переміщенням людей, транспортних засобів, товарів та інших предметів чи речовин через державний і митний кордон України; протипожежний та цивільний захист населення; нагляд за виконанням законів; 2) функція (функції) є однією з основних (головних, пріоритетних) та виконується ними повсякденно; 3) органи, які виконують правоохоронні функції, для забезпечення виконання покладених на них завдань наділені правом застосування примусових заходів та засобів (фізичної сили, спеціальних засобів активної оборони та нападу, вогнепальної зброї); 4) як правило, для виконання покладених обов'язків правоохоронні органи наділяються відповідними атрибутами, що дають підстави називати їх силовими структурами або мілітаризованими органами; 5) як правило, з метою забезпечення належного рівня службової дисципліни працівникам правоохоронних органів присвоюються спеціальні звання, видається формений одяг, зброя та інші засоби самозахисту; питання їх дисциплінарної відповідальності регламентуються спеціальними статутами про дисципліну [34, с. 19].

З урахуванням специфіки нашого дослідження дуже слушним є висновок О. М. Резніка: «Не зважаючи на відсутність чіткого визначення законодавцем поняття «правоохоронні органи» та єдності серед науковців щодо його розуміння, правоохоронні органи є самостійною, відособленою за ознакою професійної діяльності групою державних органів, на які законодавством покладено виконання правоохоронних завдань та функцій. Відповідно мета, завдання та функції правоохоронних органів у цілому полягають у забезпеченні законності та правопорядку в усіх сферах життєдіяльності держави. Що стосується захисту фінансових та економічних інтересів держави, то діяльність правоохоронних органів України у цій сфері полягає в боротьбі з фінансовими та економічними адміністративними й кримінальними правопорушеннями – запобігання і викриття правопорушень у фінансово-економічній сфері держави... Зважаючи на зазначене та перелік правоохоронних органів, наданий у Законі України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року, можна зробити висновок, що до правоохоронних органів, які є суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, ми можемо віднести лише Національну поліцію України, Службу безпеки України, прокуратуру, податкову міліцію Державної фіскальної служби України

та Національне антикорупційне бюро України” [24, с. 67-68]. Ю. М. Гаруст та В. І. Мельник до вищеперелічених суб’єктів забезпечення додають ще Державне бюро розслідувань та Державну аудиторську службу України [25, с. 127-151].

Відповідаючи на запитання: “Яку компетенцію ці правоохоронні органи у сфері забезпечення фінансової безпеки мають і яку відповідальність несуть?”, вбачається доцільним зосередитися на завданнях та функціях цих правоохоронних органів як категорій, які стисло та змістовно виражають їх компетенцію та повноваження. Питання відповідальності правоохоронних органів, задіяних у забезпеченні фінансової безпеки держави, потребують окремого дослідження.

Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку [35, ст. 1], а її діяльність спрямована на виконання широкого спектру завдань, зокрема надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Завданнями утвореного у 2015 році Департаменту захисту економіки Національної поліції України є: 1) участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері боротьби із злочинністю, захисту економіки та об’єктів права власності; 2) виявлення, запобігання та припинення злочинів у сфері економіки, у тому числі вчинених суспільно-небезпечними організованими групами та злочинними організаціями, які впливають на соціально-економічну і криміногенну ситуацію в державі та в окремих її регіонах; 3) боротьба з корупцією й хабарництвом у сферах, які мають стратегічне значення для економіки держави, та серед посадових осіб органів державної влади і самоврядування; 4) протидія корупційним правопорушенням і правопорушенням, пов’язаним з корупцією; 5) установлення причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень у сфері економіки, та вжиття заходів щодо їх усунення [36, розд. II].

Функціями Департаменту захисту економіки виступають: 1) аналіз стану економічної злочинності, причин та умов, що на неї впливають, прогнозування зростання чи спадання її рівня в державі загалом та окремих регіонах, визначення на скільки ефективно використовуються наявні ресурси з метою боротьби з економічною злочинністю; 2) розробка конкретних пропозицій у сфері організації діяльності підрозділів захисту економіки; 3) розробка і реалізація програм, оперативно-профілактичних операцій, заходів у напрямку активізації протидії економічній злочинності; 4) вжиття заходів щодо протидії підбробці грошей, забезпечення відшкодування збитків завданих ними, заходів щодо захисту бюджетних коштів від протиправних посягань, забезпечення законності застосування процедур закупівлі товарів, робіт, послуг, цільового використання бюджетних коштів; 5) запобігання легалізації доходів, одержаних незаконним

шляхом; 6) організація перегляду нормативних актів з питань боротьби зі злочинністю у сфері економіки для приведення їх у відповідність до чинного законодавства; 7) взаємодія з правоохоронними органами України та зарубіжних держав, органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, громадськістю, міжнародними організаціями з питань боротьби зі злочинністю [36, розд. III].

Податкова міліція Державної фіскальної служби України виконує такі завдання: 1) запобігання і протидія корупції у контролюючих органах та виявлення її фактів; 2) забезпечення безпеки діяльності працівників контролюючих органів, захисту їх від протиправних посягань, пов'язаних з виконанням службових обов'язків; 3) запобігання правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, досудове розслідування кримінальних правопорушень віднесених до їх підслідності і здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення; 4) розшук осіб, які переходять від слідства та суду за правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері [37]. З урахуванням того, що з формальної точки зору до функцій цього правоохоронного органу належить оперативно-розшукова, кримінально-процесуальна та охоронна функції, О. М. Резнік пропонує їх розподілити на 3 групи:

перша група охоплює такі функції, як: а) визначення основних напрямів діяльності підрозділів податкової міліції, необхідних для досягнення визначених для неї завдань; б) розробка і здійснення заходів необхідних для досягнення завдань податкової міліції; в) участь у розробці і реалізації державних програм у сфері забезпечення боротьби із економічною злочинністю; г) взаємодія із засобами масової інформації щодо інформування населення про діяльність податкової міліції з метою профілактики податкових злочинів і правопорушень; г) здійснення прийому громадян, розгляд їх заяв, скарг, повідомлень;

друга група включає наступні функції: а) оперативно-розшукова діяльність; б) провадження дізнання і попереднього слідства; в) провадження у справах про адміністративні правопорушення; г) застосування адміністративно-попереджувальних заходів;

3) третю групу складають лише контрольні функції, тобто фактична участь у здійсненні контролю за дотриманням податкового законодавства, правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю внесення податків, зборів та інших обов'язкових платежів до відповідних бюджетів [24, с. 157-158].

Відповідно до Закону України "Про Службу безпеки України" її завданнями є запобігання, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності у сферах державного управління і економіки, інших суспільно-небезпечних діянь, які є загрозою для життєво важливих інтересів України [38, ст. 2], а завданням Головного управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки СБУ проголошено захист національних економічних інтересів, попередження, розкриття і запобігання злочинам в економічній сфері. Крім того, одним із його завдань є попередження і запобігання зовнішньому впливу і втручанню у роботу державних установ, а також підприємств

критичної інфраструктури [39]. До функцій Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення фінансово-економічної безпеки держави належать: 1) контррозвідальний захист економіки держави; 2) профілактика правопорушень, які можуть завдати шкоди фінансово-економічним інтересам держави; 3) забезпечення органів державної влади інформацією щодо існуючих та потенційних загроз інтересам держави у фінансово-економічній сфері; 4) досудове розслідування за фактами підслідних їй кримінальних правопорушень [24, с. 156].

Основним завданням Національного антикорупційного бюро України є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та становлять загрозу національній безпеці [41, ч. 1 ст. 1], а функціями: 1) оперативно-розшукова; 2) досудового розслідування; 3) превентивна, що полягає у виявленні та усуненні причин і умов, що сприяють вчиненню підслідних НАБУ кримінальних правопорушень; 4) взаємодія з іншими правоохоронними органами України і зарубіжних держав, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями, громадськістю, міжнародними організаціями щодо протидії корупційним правопорушенням серед вищих посадових осіб держави; 5) участь у розробці нормативно-правової основи протидії корупційним правопорушенням серед вищих посадових осіб держави [24, с. 158; 40].

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що спеціалізованим законодавством України на рівні законів та підзаконних нормативно-правових актів закріплено елементи адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, зокрема Департаменту захисту економіки Національної поліції України, Податкової міліції Державної фіскальної служби, Головного управління контррозвідального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки СБУ, Національного антикорупційного бюро України як суб'єктів забезпечення фінансової безпеки держави, але сукупно їх адміністративно-правовий статус врегульований дещо фрагментарно, що вимагає удосконалення законодавства України у досліджуваній сфері та є додатковим аргументом створення єдиного правоохоронного органу - Бюро економічної безпеки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Україна 2017–2018 : нові реалії, старі проблеми (аналітичні оцінки). Київ. 2017. URL : http://razumkov.org.ua/uploads/article/2018_Pidsumky_ukr_eng.pdf.
2. Словник іншомовних слів / уклад. : С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. К. : Наукова думка, 2000. 680 с.
3. Курило С. Л. Адміністративно-правовий статус органів внутрішніх справ як суб'єкта взаємодії з органами місцевої влади з питань забезпечення громадської безпеки та громадського порядку. *Форум права*. 2012. № 1. С. 523-526. URL : https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1596/1/Kurulo_2012_1.pdf
4. Панчишин А. В. Поняття, ознаки та структура категорії «правовий статус». *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 95-98.

5. Зайчук О. В., Оніщенко Н. М. : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
6. Адміністративне право України. Академічний курс : [підручник]: у 2 т. / В. Б. Авер'янов та ін. К. : Юридична думка, 2007. Т. 1. 592 с.
7. Адміністративне право України: підруч. / за заг. ред. акад. С. В. Ківалова. Одеса : Юридична література, 2003. 896 с.
8. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
9. Адміністративне право України. Повний курс: підручник/ Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. / за заг. ред. В. Галуцька, О. Правотворової. Видання третє. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 584 с.
10. Адміністративне право України : словник термінів / за заг. ред. Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. К. : Ін Юре, 2014. 520 с.
11. Манохин В. М. Советская государственная служба. М. : Юрид. лит., 1966. 196 с.
12. Молдован В. В., Мелашенко В. Ф. Конституційне право : Опорні конспекти : словник-довідник / Відп. ред. О. О. Півень. К. : Юмана, 1996. 271 с.
13. Шульга В. М. Курс административного права и процесса. М. : Юринформ, 1998. 798 с.
14. Костюков А. Административно-правовой статус государственных служащих. *Советское государство и право*. 1988. № 3. С. 12-16.
15. Музичук О. М. Уточнення сутності категорії «правовий статус» суб'єкта адміністративно-правових відносин та його елементного складу. *Форум права*. 2008. № 1. С. 316-321. URL : <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2008-1/08momiec.pdf>.
16. Гусар О. А. Адміністративно-правовий статус персоналу державного управління. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 2. С. 116-123.
17. Запотоцька О. В. Поняття та елементи адміністративно-правового статусу Національного банку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 42. С. 166-170.
18. Колпаков В. К. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 458 с.
19. Юсупов В. А. Структура адміністративно-правового статусу правоохоронних органів України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. № 29. С. 136-140.
20. Бахрах Д. Н. Административное право : учебник. М. : БЕК, 1996. 368 с.
21. Якимов А. Ю. Субъекты административной юрисдикции (правовой статус и его реализация) : Монография. Ч.1. Правовой статус субъекта административной юрисдикции. М. : ВНИИ МВД России, 1996. 68 с.
22. Васильєв І. О., Мінка Т. П. Контрольна діяльність штабів ОВС : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2010. 260 с.
23. Бригінець О. О. Адміністративно-правовий статус Державної податкової служби України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2011. 220 с.
24. Резнік О. М. Адміністративно-правові засади діяльності правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України : дис.... докт. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2019. 509 с.

25. Гаруст Ю. В., Мельник В. І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України : адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.
26. Детюк А. М. Правоохоронні органи як суб'єкти системи забезпечення економічної безпеки України. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 12 (168). С. 33-37.
27. Бандурка А. М. Судебные и правоохранительные органы Украины. Харьков : Изд-во ун-та внутренних дел, 1999. 434 с.
28. Куліш А. М. Щодо визначення поняття «правоохоронні органи». *Право і Безпека*. 2005. № 5. Т. 4. С. 90-93.
29. Тюріна О. В. Сучасні системи судових і правоохоронних органів (порівняльно-правова характеристика) : навч. посіб. Київ : Скіф, 2008. 96 с.
30. Кучук А. М. Теоретико-правові засади правоохоронної діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2007. 22 с.
31. Россоха С. В. Правоохоронні органи державни в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2016. 20 с.
32. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи в механізмі держави України (теоретико-правові питання функціонування) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2004. 20 с.
33. Фінансова система очима молодих науковців : монографія / О. М. Резнік, А. М. Ключко, Т. А. Кобзева ; за заг. ред. А. М. Куліша. Суми : ФОП Щербина І. В., 2016. 120 с.
34. Музичук О. М. Сучасний стан теоретичної розробки та законодавчого визначення поняття правоохоронних органів та їх переліку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 44. С. 12-21.
35. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
36. Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України : Наказ Національної поліції України від 07.11.2015 р. № 81. URL : <https://webcache.googleusercontent.com/searchq=cache:YYgAVRrTC4J:hhttps://n ni1.nai.au.kiev.ua/files/bez>.
37. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, 15-16, 17. Ст. 112.
38. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
39. Офіційний сайт Служби безпеки України. URL: <https://www.ssu.gov.ua/>.
40. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
41. Гречанюк Р. Функції і повноваження спеціальних антикорупційних органів України, Польщі та Молдови : порівняльний аналіз. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 41-48.

V. Liukh

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS
LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES AS ENTITIES
ENSURING THE FINANCIAL SECURITY OF THE STATE**

The article is devoted to the study of the administrative and legal status of law enforcement agencies as subjects of financial security of the state, in the context of which the author answers three questions: 1) «What is meant by the category» administrative and legal status?»; 2) «Which law enforcement agencies are directly involved in ensuring the financial security of the state?»; 3) «What competence do these law enforcement agencies have in the field of financial security and what are their responsibilities?». Having defined the content of such categories as “status”, “legal status”, “administrative-legal status”, the author proposes to understand the administrative-legal status of a law enforcement body as a subject of financial security as an administrative law provision of a law enforcement body, powers and responsibilities in the field of financial security of the state. The definitions of the concept of «law enforcement agencies» are analyzed, the lack of a common vision of the content of their activities at both the legislative and doctrinal levels is stated, their features are formulated. It is determined that law enforcement agencies that are the subjects of financial security of the state can include only the National Police of Ukraine, the Security Service of Ukraine, the tax police of the State Fiscal Service of Ukraine and the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Prosecutor’s Office, the State Bureau of Investigation and the State Audit Office. Through the prism of their tasks and functions as categories that concisely and meaningfully express their competence and authority, the main features of their administrative and legal status are identified. It is concluded that the specialized legislation of Ukraine at the level of laws and regulations enshrines elements of the administrative and legal status of law enforcement agencies as subjects of financial security of the state, but overall their administrative and legal status is regulated in some fragments, which requires improvement of Ukrainian legislation. research area and is an additional argument for the creation of a single law enforcement agency - the Bureau of Economic Security of Ukraine.

Keywords: legal status, administrative-legal status, law enforcement bodies, financial security of the state, tasks, functions, competence, powers, improvement.